Olli Mäenpää
15.9.2026

Perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitys laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta (HE 109/2026 vp)

Esitykseen sisältyvät keskeiset lakiehdotukset määrittelisivät muutoksia yleistukilakiin ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin. Hallitus pitää suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto, koska valiokunta ei ole ottanut kantaa kysymykseen siitä, että rajatun maahanmuuttajaryhmän osalta kotimaisen kielen todennetulla osaamistasolla olisi vaikutusta työttömyyden ajalta maksettavaan perusturvaetuuden tasoon.

Yleistukeen ehdotetut muutokset

1. lakiehdotuksen mukaan työttömyyden perusteella maksettava yleistuki maksettaisiin kotoutumistukena sellaiselle työttömälle työnhakijalle, joka ei täytä työttömyysturvalain mukaista työssäoloehtoa, joka on asunut Suomessa alle kolme vuotta edeltäneen kymmenen vuoden aikana ja joka on taloudellisen tuen tarpeessa. Kotoutumistukena maksettava yleistuki olisi 33,64 euroa päivässä vuoden 2026 tasossa.

Perustuslaista ei voida katsoa johtuvan estettä sille, että ehdotetun sääntelyn mukaisesti kolmen vuoden ajan maahanmuutosta työttömyyden perusteella maksettava yleistuki maksettaisiin kotoutumistukena.

Perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden ja perustuslain 19 §:n 2 momentissa jokaiselle säädetyn oikeuden perustoimeentuloon kannalta on kuitenkin merkityksellistä, että ehdotettu kotoutumistukena maksettava yleistuki olisi tavanomaista yleistukea matalamman tasoinen etuus. Ehdotus asettaisi siten työttömät maahanmuuttajat työttömyyden johdosta maksettavan etuuden suuruuden osalta eri asemaan kuin muut työttömät henkilöt.

Hyväksyttävänä perusteluna eroavuudelle voidaan pitää esityksen tarkoitusta porrastaa työttömyyden ajalta maksettavan etuuden suuruus Suomessa työskentelemisen tai asumisen keston mukaan. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan tällaisen etuuden suuruus voidaan Suomessa tilapäisesti oleskeleville porrastaa Suomessa työskentelemisen tai asumisen keston mukaan (HE 309/1993 vp, s. 72; ks. myös PeVL 51/2024 vp ja PeVL 41/2025 vp). Porrastuksen soveltamista kolmen vuoden aikana ei myöskään voida pitää perusoikeusnäkökulmasta suhteettoman pitkänä kestoltaan.

Asumisaikaa tai työskentelyä koskevasta vaatimuksesta voitaisiin ehdotuksen mukaan poiketa todennetun riittävän kotimaisen kielen taidon perusteella, mikä voisi prima facie merkitä eri asemaan saattamista kielen ja erityisesti kielitaidon perusteella. Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa kielen perusteella.

Ehdotetun säännöksen kannalta hyväksyttävänä perusteena voidaan pitää sen tarkoitusta sisällyttää etuusjärjestelmään kannustin kotimaisen kielen oppimiselle. Kielitaidon merkitystä tältä osin korostaa se, että kotimaisen kielen riittävää osaamista voidaan pitää merkitykseltään keskeisenä suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisen ja suomalaisilla työmarkkinoilla työllistymisen kannalta.

Ehdotetun sääntelyn toimivuuden, hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden välttämättömänä edellytyksenä voidaan kuitenkin pitää kotimaisten kielten oppimista tehokkaasti toteuttavien palvelujen riittävää saatavuutta. Tällaiset palvelut olisi mahdollista määritellä kuuluviksi esimerkiksi 2. lakiehdotuksessa tarkoitetun palvelutakuun piiriin.

Takuuaika työvoimapalveluun pääsemiselle

2. lakiehdotuksessa määriteltäisiin takuuaika työvoimapalveluun pääsemiselle. Tällainen laissa tarkemmin määritelty palvelu olisi järjestettävä tai työnhakija ohjattava palveluun viimeistään, kun työnhaku on ollut voimassa yhteensä kuusi kuukautta. Työvoimaviranomainen vastaisi kotoutumistukena maksettavan yleistuen kohderyhmään kuuluvan työnhakijan pääsemisestä hänen palvelutarvettaan vastaavaan palveluun. Se toteutettaisiin laissa tarkemmin määriteltynä työnhakuvalmennuksena, uravalmennuksena, koulutus- tai työkokeiluna tai työkokeilua, työvoimakoulutuksena, työllistämällä palkkatuettuun työhön tai opintoihin ohjaamisena. Perustelujen mukaan säännös takuuajasta muodostaisi säännöksen kohderyhmään kuuluville työnhakijoille subjektiivisen oikeuden palveluun säädetyssä määräajassa.

Näin määritelty palveluiden pääsemisen takuuaika ja sen toteuttamista konkretisoivat valmennus- ja koulutusvelvoitteet koskisivat kotoutumistukena maksettavan yleistuen kohderyhmään kuuluvia henkilöitä. Sääntely toteuttaisi perustuslain 18 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle määriteltyä velvollisuutta edistää työllisyyttä ja velvollisuutta pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön